

te hulp te komen, en het zond derhalve een concept-brief rond waarin elke arts zou verklaren, niet meer aan de ziekenfondsen te zullen meewerken indien deze hun zelfstandigheid verloren. Het Centrum beseftte dat vele artsen, die een groot deel van hun inkomen aan hun ziekenfondspraktijk ontleenden, zwaar aan die brief zouden tillen – trouwens, hoe zou men als men zijn praktijk voortzette, de behandeling van de ziekenfondspatiënten moeten organiseren? Er zaten aan de actie riskante aspecten vast. Het Centrum deelde dan ook mee dat de ondertekende brieven alleen doorgegeven zouden worden indien 75% van alle artsen aan die actie deelnam. Dat percentage werd niet gehaald: het kwam, hoeveel moeite men zich ook gaf (Barnhoorn droeg er bijvoorbeeld zorg voor dat aartsbisschop de Jong aan katholieke artsen deed weten dat deelneming aan de actie 'ernstige gewetensplicht' was¹), niet boven de 68% uit – en de actie werd niet geëffectueerd.

Ruim een half jaar later, in januari '43, werd het offensief op dit punt hervat.

Het Centrum had uitnemende contacten in ambtelijke kring, speciaal bij de afdeling volksgezondheid van het departement van sociale zaken – men had daar vernomen dat het plan bestond, de weinig actieve NSB'er die tot 'commissaris voor het ziekenfondswezen' benoemd was, door de veel gevaarlijker Croïn te vervangen. Het Centrum stelde voor, dat elke arts aan de ziekenfondsen wier leden hij behandelde, zou schrijven dat hij, zodra Croïn de nieuwe functie zou krijgen, zijn werkzaamheden ten behoeve van die fondsen zou beëindigen; met al die brieven van artsen zouden de besturen der fondsen pressie kunnen uitoefenen op het departement. Trouwens, secretaris-generaal Verwey diende een afschrift te krijgen van elke brief die een arts in het kader van deze actie zou ondertekenen. Ca. vijf-en-dertighonderd artsen volgden het gegeven consigne. Het Centrum had aan de leden geen minimum-percentage genoemd, het achtte vijf-en-dertighonderd deelnemers voldoende en het liet de actie doorgaan – Croïn kreeg de nieuwe functie niet.

Geenszins onverklaarbaar is het dat het Centrum zich in januari '43 iets vrijer durfde bewegen dan in de lente van '42. De Artsenkamer had namelijk in de loop van '42 geen enkele greep gekregen op de artsenwereld en bij twee belangrijke gelegenheden had een grote meerderheid der artsen de consignes van het Centrum opgevolgd. Toen in november enkele artsen door dr. G. Reuter, hoofd van de *Abteilung Volksgesundheit* van Wimmers General-

¹ Rondschrijven, 7 april 1942, van het Episcopaat aan de pastoors en rectoren van inrichtingen waaraan Rooms-Katholieke artsen verbonden zijn, in Stokman: *Het verzet van de Nederlandse bisschoppen*, p. 235-36.